

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและสุขภาพองค์การของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ 5 แห่ง คือ ในปี พ.ศ. 2547 ดังนี้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง จังหวัดราชบุรี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา จำนวน 267 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ 5 แห่ง ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแยกตามสถานที่ตั้งของจังหวัด มีขั้นตอนการสุ่ม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยยึดหลักเกณฑ์การกำหนดกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 157 คน

ขั้นตอนที่ 2 แบ่งประชากรตามสถานที่ตั้งที่ตั้งของบุคลากรในศูนย์การศึกษานอก

โรงเรียนภาค 5 แห่ง

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มสัดส่วน 267:157 คน แยกตามจังหวัดที่ตั้งได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง 38 คน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง จังหวัดราชบุรี 35 คน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี 30 คน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จังหวัดระยอง 22 คน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา 32 คน จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงไว้ในตาราง 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจำแนกตามจังหวัดที่ตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

จังหวัดที่ตั้ง	จำนวนประชากร		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	สายวิชาการ	สายสนับสนุน	สายวิชาการ	สายสนับสนุน
ภาคเหนือ	36	29	21	17
ภาคกลาง	28	30	17	18
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	15	21	9
ภาคตะวันออก	26	12	15	7
ภาคใต้	31	24	18	14
รวม	157	110	92	65
รวมทั้งสิ้น	267		157	

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับสภาพองค์การ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สถานที่ตั้ง และลักษณะงานที่ปฏิบัติ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 2 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

ภาค ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามวัดพฤติกรรมผู้นำของ ฟินรัชต์ งานไว (2544) ซึ่งแปลและเรียบเรียงมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำของฮาลปิน, ไวนเนอร์และสตอกคิลล์ ชื่อ Leader Behavior Description Questionnaire (LBDQ) ซึ่งแบบสอบถามนี้แบ่งพฤติกรรมผู้นำออกเป็น 2 แบบ คือ พฤติกรรมแบบมุ่งงานและแบบมุ่งสัมพันธ์ อย่างละ 15 ข้อ รวม 30 ข้อ แต่ละข้อมี 5 ระดับ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกคือให้ความสำคัญกับงานน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับสุขภาพองค์การ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดสุขภาพองค์การ และได้ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือของ จงดี ขจรชัยกุล (2539) มนัสนันท์ ผ่องสุขสกุล (2540) และ สอาด สุจาจริง (2542, หน้า 89-95) โดยจะใช้สอบถามเกี่ยวกับมิติสุขภาพองค์การใน 10 มิติ ได้แก่ 1) การมุ่งเป้าหมายขององค์การ 2) มีการติดต่อสื่อสารที่เพียงพอ 3) การใช้อำนาจที่เป็นธรรม 4) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ความสมัครสมานสามัคคี 6) มีขวัญกำลังใจดี 7) มีนวัตกรรม 8) มีความเป็นอิสระ 9) มีการปรับตัว 10) มีความสามารถในการแก้ปัญหา รวมทั้งหมด 73 ข้อ แล้วผู้วิจัยได้ปรับแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงจาก ไม่ดีที่สุด ไม่ดี ปานกลาง ดีมาก และดีมากที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร กับสุขภาพองค์การ จากเอกสารและตำราทั้งในและต่างประเทศ
2. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การทั้งในและต่างประเทศ
3. นำแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมดมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับสุขภาพองค์การ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การคุณภาพของแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แยกเป็นการหาความเที่ยงตรง การหาค่าอำนาจจำแนก และหาความเชื่อมั่น

1. ความเที่ยงตรง (Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นดำเนินการดังนี้

- 1.1 เสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่อประธาน และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ตรวจแก้ไขเพื่อความถูกต้อง

1.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขและปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1.2.1 ผศ.ดร. ภารดี อนันต์นารี	อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
1.2.2 รศ.ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม	รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวิจัย
และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
1.2.3 นายชีวิต อุจวาทิ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคกลาง
1.2.4 ดร.ชลทิศย์ เอี่ยมสำอางค์	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคตะวันออก
1.2.5 นายจรูญพงศ์ จีระมะกร	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอต่อประธาน และคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขขั้นสุดท้าย

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนี้ ไปทดลองใช้กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) เพื่อหาการตอบคะแนนแต่ละข้อมีความสัมพันธ์กับความสามารถรวมอย่างเหมาะสมหรือไม่ โดยเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และพบว่าแบบสอบถามวัดพฤติกรรมผู้นำมีค่าอำนาจจำแนก .42- .86 และแบบสอบถามวัดสุขภาพองค์การมีค่าอำนาจจำแนก .43-.87 ซึ่งเป็นค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้

2.2 นำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach, 1993, pp. 202-204) แบบสอบถามวัดพฤติกรรม ผู้นำ ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นรายมิติดังนี้ มิติมุ่งกิจสัมพันธ์ = .94, มิติมุ่งมิตรสัมพันธ์ = .94 แบบสอบถามวัดสุขภาพองค์การ ประกอบด้วยข้อคำถาม 73 ข้อ มีค่าความ เชื่อมั่นรายมิติดังนี้ การมุ่งเป้าหมายขององค์การ = .85, มีการติดต่อสื่อสารที่เพียงพอ = .89, การใช้อำนาจที่เป็นธรรม = .86, การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ = .88, ความสมัคปรสามัคคี =

.93, มีขวัญกำลังใจดี = .95, มีนวัตกรรม = .87, มีความเป็นอิสระ = .93, มีการปรับตัว = .89, มีความสามารถในการแก้ปัญหา = .85

2.3 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และด้านสุขภาพองค์การ จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนภาค 5 แห่ง คือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ จังหวัดลำปาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง จังหวัดราชบุรี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก เชียงใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จังหวัดระยอง และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ จังหวัดสงขลา เพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล

1.2 ส่งแบบสอบถามจำนวน 157 ฉบับ ไปให้บุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ส่งคืนตามกำหนด

2. การจัดกระทำข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 เมื่อได้แบบสอบถามคืน จำนวน 139 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89 ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์เท่านั้นมาใช้วิเคราะห์ต่อไป

2.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Windows (Version 11)

2.3 ทำการวิเคราะห์ และนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมุติฐานของการค้นคว้าต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้กำหนดคะแนนตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, pp. 246-250)

เกณฑ์การให้คะแนน ตอนที่ 2 ให้คะแนนตามน้ำหนักของคำตอบ โดยมีคะแนนเป็น 5,4,3,2 และ 1 ตามพฤติกรรมที่แสดงออกถ้าเป็นไปในทางบวก เมื่อกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 25, 26, 27, 28, 29, และ 30

เชิงบวก

- 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด
- 2 คะแนน หมายถึง น้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 4 คะแนน หมายถึง มาก
- 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

ส่วนข้อความใดที่มีลักษณะในทางลบ จะให้คะแนนกลับกันเมื่อกลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ

ในข้อ 20, 22, 23, และข้อ 24

เชิงลบ

- 5 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง น้อย
- 3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
- 2 คะแนน หมายถึง มาก
- 1 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับ
วิเคราะห์ผลพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัดโดยกำหนดเกณฑ์
ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

เกณฑ์การแปลผลพฤติกรรมผู้บริหารมุ่งกิจสัมพันธ์

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานมากที่สุด

เกณฑ์การแปลผลพฤติกรรมผู้บริหารมุ่งมิตรสัมพันธ์

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนมากที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนของแบบสอบถามตอนที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับสุขภาพองค์การ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย (Mean) เป็นตัวชี้วัดโดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์การมีสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดีที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์การมีสุขภาพอยู่ในระดับไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์การมีสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์การมีสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์การมีสุขภาพอยู่ในระดับดีมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows (Version 11) โดยเลือกเฉพาะวิธีที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

1. การหาระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และระดับสุขภาพองค์การ สถิติที่ใช้คือ คะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การทดสอบสมมติฐานที่ 1 “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามสถานที่ตั้งมีความแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะได้ทดสอบ Least Significant Defferent (LSD)
3. การทดสอบสมมติฐานที่ 1 “พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามลักษณะงานที่ปฏิบัติมีความแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ T-Test
4. การทดสอบสมมติฐานที่ 2 “สุขภาพองค์การของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามสถานที่ตั้งมีความแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ (One-Way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างได้ทดสอบ Least Significant Defferent (LSD)
5. การทดสอบสมมติฐานที่ 2 “สุขภาพองค์การของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามลักษณะงานที่ปฏิบัติมีความแตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ T-Test